

Beslut

efter kvalitetsgranskning av Rektorns arbete för
rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasie-
skolan vid Öckerö seglande gymnasieskola i
Öckerö kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Öckerö seglande gymnasieskola avseende verksamhetens kvalitet inom Rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasieskolan. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska kvaliteten i rektorns styrning och ledning för att skapa långsiktiga förutsättningar för en rättvisande och likvärdig betygssättning i ämnen med och utan nationella prov.

Granskningen avgränsas till rektorns arbete för en rättvisande och likvärdig betygssättning i relation till bland annat lärares arbete inom den aktuella gymnasieskolan. I denna granskning ingår inte att bedöma lärarnas arbete med att planera och genomföra undervisningen samt kontinuerligt bedöma elevers prestationer, så att de vid tidpunkten för betygssättningen har underlag för en allsidig bedömning och rättvisande betygssättning. Granskningen inriktas mot högskoleförberedande program med anledning av att betyg som urvalsinstrument för vidare utbildning står i fokus.

Granskningen omfattar 30 skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala skolor. Skolinspektionen har genomfört intervjuer med skolenhetens rektor samt lärare. Intervjuerna genomfördes den 30 november och den 1 december av utredarna Karin Karlsson och Hans-Göran Arvidsson. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet, tillsammans med inkommen dokumentation, ligger till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolenheter som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras under våren 2023.

Fakta om verksamheten:

Öckerö seglande gymnasieskola är en skolenhet belägen i Öckerö kommun, som också är huvudman för skolan. Skolan har cirka 300 elever. Denna granskning omfattar samhällsvetenskapsprogrammet och naturvetenskapsprogrammet. Skolan har valts ut utifrån att den statistiskt visat ihållande avvikelser i betygssättning i förhållande till resultaten på de nationella proven mellan läsåren 2014/15 och 2018/19.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 1. Inom varje område bedöms om skolan/verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om

en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av vidtagna åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Öckerö seglande gymnasieskola i följande utsträckning:

Rektorns förklaringar om vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* kan förklara vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att analysera och problematisera betygsavvikelser, både i kurser med och utan nationella prov för att säkerställa likvärdighet i bedömning och betygssättning.

Rektorns arbete med att se till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* ser till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver se till att genomföra såväl kortsiktiga som långsiktiga insatser med tydlig koppling till skolans analys. Det bör också finnas tydliga mål och förväntade effekter utifrån insatserna.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2023-09-01 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 2) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:581) i
de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område

Rektorns förklaringar om vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen

I detta område granskas rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd samt rektorns analys samt problematisering av betygsavvikelser.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn kan *i låg utsträckning* förklara vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn har inblick i användandet av nationella prov och nationella bedömningsstöd, men följer inte upp avvikelser mellan resultatet på nationella prov och kursbetyg. Granskningen visar också att det saknas en analys av avvikelser i betygssättningen utifrån olika perspektiv och att förklaringar till avvikelser inte problematiseras och kritiskt granskas.

Rektorns organisation för möjliggörande av likvärdighetsdiskussioner

Granskningen visar att rektorn har organiserat arbetet med likvärdighetsdiskussioner på skolan, men att det saknas utbyte med andra skolor. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att det inte sker något utbyte med andra skolenheter vad gäller likvärdighetsarbete. Rektorn uppger att det finns planer på att samverka med en annan gymnasieskola i en närliggande kommun under våren 2023, men att detta inte sker idag. Vad gäller likvärdighetsarbetet på skolan framgår av intervjuer med rektorn och lärare att arbetet framför allt sker i ämneslagen och att rektorn stämmer av med lärarna regelbundet vad som tas upp på mötena samt tar del av protokollen från dessa. Enligt lärarna styr dock inte rektorn på vilket sätt likvärdighetsarbetet ska behandlas på dessa möten. Enligt rektorn är samtliga lärare legitimerade och besitter en hög kompetens vilket gör att lärarna därför inte behöver styras vid betygssättning. Det framkommer dock i intervjuer med såväl rektorn som lärarna att det inte sker någon systematisk uppföljning av likvärdighetsarbetet.

Rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd

Granskningen visar vidare att rektorn har inblick i användandet av nationella prov och nationella bedömningsstöd, men att rektorn inte styr lärarna hur de ska använda resultatet på de nationella proven vid betygssättningen. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att det är ämneslagen som är forum för diskussionen

kring att särskilt beakta de nationella proven vid betygssättning. Rektorn uppger att lärarna ska diskutera i ämneslagen vad det innebär att särskilt beakta de nationella proven och att lärarna i respektive ämneslag ska enas om hur de ska tänka. Rektorns uppfattning är att det finns en samsyn om vad det innebär, men uppger att han inte har följt upp att så är fallet. Lärare uppger att det finns en medvetenhet om skrivningen att särskilt beakta resultatet på de nationella proven vid betygssättning, men att dialogen kring vad det innebär inte förs med rektorn. Enligt lärarna saknas en samsyn på skolan gällande vad särskilt beakta innebär.

Rektorn uppger att det finns tid avsatt för att lärarna ska sambedöma de nationella proven, och att de ska byta prov med varandra och diskutera bedömningen om de är osäkra. Vidare säger rektorn att de har kommit överens om att alla lärare i samma ämne deltar när de nationella proven bedöms även om lärare inte har nationella prov i sin kurs innevarande läsår. Lärare säger att de muntliga delarna i svenska och engelska på de nationella proven bedöms av två lärare och att den muntliga delen spelas in. Bedömningarna tas också upp och diskuteras i ämneslaget. Vidare framkommer det i intervjuer med rektorn och lärare att flera lärare använder sig av de nationella bedömningsstöden i de ämnen det finns att tillgå. Lärare uppger att rektorn uppmuntrar dem att använda de nationella bedömningsstöden som finns.

Rektorns analys av betygsavvikelser över tid

Granskningen visar att rektorn inte följer upp avvikelser mellan nationella prov och kursbetyg, och att det saknas en analys av avvikelser i betygssättningen utifrån olika perspektiv. Lärare uppger visserligen att rektorn begär in olika dokument från dem, och att det handlar både om att de ska redogöra för vilka betyg som är satta och varför resultaten ser ut som de gör. Vidare säger lärare att rektorn även vill att ämneslagen gör en analys av betygssättningen i ämnet och lämnar in till rektorn. I intervjuer med rektorn och lärare framkommer dock att det inte sker någon uppföljning eller analys av eventuella avvikelser i betygssättningen. Såväl rektorn som lärarna uppger att den information om avvikelser som rektorn efterfrågar enbart gäller enskilda elever, eftersom lärarna ska meddela rektorn i de fall en elev kommer att få högre kursbetyg än betyg på det nationella provet. Rektorn säger att han på gruppnivå inte följer upp betygssättningen mer än att se vilka betyg som är satta, och undersöker inte heller om det finns skillnader i betygssättningen utifrån olika program, kurser eller grupper. Enligt rektorn har han inte identifierat skillnader i betygssättningen mellan olika lärare som har samma kurs och säger att hans uppfattning inte är att lärarna skulle sätta omotiverat höga betyg. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att rektorns fokus handlar om att eleverna ska lära sig så mycket som möjligt och att rektorn sätter in resurser när eleverna riskerar att inte nå målen.

Rektorns problematisering av ihållande avvikelser

Granskningen visar att rektorn inte problematiserar betygsavvikelserna. I intervjuer med rektorn och lärare framkommer att de inte känner till de betygsavvikelser mellan nationella provbetyg och kursbetyg som framgår av nationell statistik. Nationell statistik visar att skolan över tid har haft avvikelser mellan nationella provbetyg och kursbetyg i samtliga tre ämnen med nationella prov. I kursen engelska 6 åren 2016-2018 har mellan 34 och 47 procent av eleverna ett högre kursbetyg än resultat på de nationella proven. Åren 2014 och 2015 var motsvarande andel i kursen matematik 2B 68 respektive 64 procent. I kursen matematik 2C var den 72 procent år 2015, och åren 2018 och 2019 var den 50 respektive 43 procent i kursen svenska 3.

Rektorn säger att han inte känner till de historiska avvikelserna som funnits på skolan. Enligt rektorn tar lärarna kontakt med rektorn om deras betyg i en kurs kommer att avvika från resultatet på nationella provet, men då har det, enligt rektorn, handlat om att lärarna vill förklara varför några enskilda elevers kursbetyg avviker uppåt jämfört med provbetyget. I intervjun framkommer att rektorn inte tycker att han då kan överpröva lärarnas betygssättning och ifrågasätta de förklaringar till avvikelserna som lärarna presenterar. Rektorns bedömning är därför att avvikelserna är motiverade utifrån det lärarna har informerat rektorn om. Lärarnas förklaringar handlar framför allt om att eleverna har visat kunskaperna tidigare under kursen i matematik. Rektorn uppger vidare att om elever misslyckas på nationella provet så repeterar läraren före betygssättningen de moment som eleverna inte klarade på nationella provet, och att det kan vara en förklaring till avvikelserna. Även om rektorn ger ett antal förklaringar till betygsavvikelser och förlitar sig på att lärarnas motiveringar stämmer har rektorn inte problematiserat förklaringarna för att ta reda på om att förklaringarna är rimliga och motiverade.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera betygssättningen för att identifiera eventuella betygsavvikelser. Rektorn behöver sedan fördjupa analysen och problematisera betygsavvikelserna, för att ta reda på om avvikelserna är motiverade eller inte.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte följer upp om det finns eventuella betygsavvikelser på gruppnivå, exempelvis mellan kursbetyg och resultat på nationella prov eller mellan olika klasser, kurser och elevgrupper. Det saknas därför också en analys av betygsavvikelserna, och förklaringarna som framkommer varför

enskilda elever har högre kursbetyg än resultat på nationella provet behöver problematiseras ytterligare och i högre grad kopplas till lärarnas praxis vid betygssättningen. Det handlar till exempel om hur resultat på nationella prov värderas gentemot resultat på andra prov eller examinationer. Rektorn behöver således tillsammans med lärarna diskutera och ta reda på om avvikelserna är motiverade eller inte. För att rektorn ska kunna sätta in relevanta insatser utifrån betygsavvikelserna behöver rektorn i sin analys kritiskt granska förklaringarna och sätta dess i relation till de förutsättningar som ges.

Av skollagen 3 kap. 14 § skollagen framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Enligt 15 kap. 25 a § skollagen ska, vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov, elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultatet på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

Enligt 4 kap. 4 § skollagen ska planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen genomföras på skolenhetsnivå under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs. Av läroplanen framgår vidare att det är rektorn som ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.¹

Enligt Skolverkets allmänna råd betyg och provning behöver rektorn kunna analysera om det finns avvikelser mellan exempelvis betyg och nationella provbetyg i olika undervisningsgrupper. Det kan även handla om att undersöka skillnader till exempel utifrån kön eller socioekonomiska faktorer. Rektorn kan också analysera betygsfördelningen mellan olika elevgrupper i ämnen där det inte finns nationella prov. Om avvikelser eller skillnader förekommer behöver rektorn undersöka om dessa är motiverade eller inte. Rektorn behöver vara särskilt uppmärksam på återkommande mönster.²

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn följer upp om det finns betygsavvikelser på gruppnivå och analyserar konstaterade avvikelser. Vidare behöver rektorn tillsammans med lärarna problematisera och kritiskt granska de förklaringar som lärarna anger till avvikelser på individnivå. Förklaringarna behöver kopplas ihop med lärarnas arbetssätt vid betygssättningen, deras kompetens och förutsättningar eller kopplas till andra delar av skolans organisation och utmaningar.

¹ Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 11), 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar

² Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2022:417) *Betyg och provning*, s. 48.

Rektorns arbete med att se till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen

I detta område granskas rektorns arbete med att initiera relevanta och långsiktiga insatser samt rektorns ansvar för att insatserna är väl förankrade i organisationen.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ser *i låg utsträckning* till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn inte har initierat några insatser som syftar till att utjämna betygsavvikelser. Därmed har det inte inom ramen för denna granskning varit möjligt att bedöma med vilken kvalitet rektorn tar ansvar för att sådana insatser är väl förankrade i organisationen.

Initiera relevanta och långsiktiga åtgärder

Granskningen visar att rektorn inte har initierat några insatser som syftar till att utjämna betygsavvikelser. Rektorn har dock genomfört vissa organisatoriska förändringar för att bland annat skapa förutsättningar för mer likvärdig bedömning inom skolan. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår det att rektorn har genomfört en omorganisation på skolan som innebär att alla lärare arbetar på skolans samtliga program. En av anledningarna till omorganisationen var att minska risken för så kallad relativ betygssättning, det vill säga att kraven för ett specifikt betygssteg höjs på program med fler högpresterande elever. Rektorn berättar också att han har organiserat med färre elever per lärare i vissa kurser för att möjliggöra att kurser pågår parallellt och att lärarna då kan diskutera bedömningsfrågor med varandra.

Av samtliga intervjuer framgår dock att insatserna inom området betyg och bedömning är generella och inte kopplade till de avvikelser som framgått eller de behov som har identifierats.

I och med att dessa insatser inte är kopplade till betygsavvikelser går det inte att bedöma om rektorn tar ansvar för att sådana insatser är väl förankrade i organisationen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att genomföra kort- och långsiktiga insatser med tydlig koppling till skolans fördjupade analys. Det bör också anges tydliga mål och förväntade effekter utifrån insatserna.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn initierat några få insatser kopplade till betyg och bedömning. De insatser som genomförts är dock generella och syftar inte till att utjämna omotiverade betygsskillnader. För att främja rättvisande och likvärdiga betyg behöver rektorn se till att insatser genomförs utifrån de konstaterade avvikelserna.

Av 4 kap. 4 § skollagen framgår att planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen ska genomföras på skolenhetsnivå under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs. Enligt 4 kap. 5 § skollagen ska inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Av läroplanen framgår vidare att det är rektorn som ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.³

Enligt Skolverkets allmänna råd betyg och prövning bör rektorn tillsammans med lärarna följa upp betyg inom skolenheten så att det vid behov blir möjligt att sätta in insatser som skapar förutsättningar för mer rättvisande och likvärdiga betyg. Utifrån vad uppföljningen av betygen och betygssättningen visar kan rektorn behöva sätta in olika insatser. Det kan handla om att se över hur arbetet med betygssättning är organiserat eller att vid behov säkerställa att lärare får kompetensutveckling så att betygen sätts i enlighet med författningarna. Det kan även handla om att säkerställa att lärare har fått möjlighet att samråda med andra lärare vid tveksamheter om hur en elevs resultat på ett nationellt prov särskilt har beaktats vid betygssättningen.⁴

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utifrån en mer fördjupad analys ser till att relevanta insatser genomförs i syfte att minska de konstaterade betygsavvikelserna över tid. Insatserna behöver relateras till tidigare genomförda insatser och effekter samt koordineras med huvudmannens eventuella insatser. För att insatserna ska få avsedd effekt behöver rektorn skapa delaktighet hos alla lärare och se till att insatser får genomslag i deras arbete. Rektorn behöver också formulera

³ Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11), 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 rektorns ansvar

⁴ Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2022:417) *Betyg och prövning*, s. 48.

tydliga mål och förväntade effekter för de insatser som beslutats och sedan kontinuerligt följa upp dem.

På Skolinspektionens vägnar

X Ingrid Jacobsson

Beslutsfattare
Signerat av: Ingrid Jacobsson

X Hans-Göran Arvidsson

Fördragande
Signerat av: Hans-Göran Arvidsson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Jenny Fahlman och Karin Karlsson deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
[Rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasieskolan \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/Rektorns-arbete-for-rattvisande-och-likvardiga-betyg-i-gymnasieskolan)

Bilaga 1: Författningsstöd

Enligt skollagen **3 kap. 14 § skollagen** ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Enligt förarbetena till skollagen (**prop. 2009/10:165 s 229**) innebär detta ansvar att se till att skolans eller verksamhetens lärare dels är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

Enligt **4 kap. 3 § skollagen** ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

Av **4 kap. 4 § skollagen** framgår att sådan planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

Enligt **4 kap. 5 § skollagen** ska inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Av **15 kap. 25 a § skollagen** framgår att vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

Lärare ska enligt gymnasieskolans läroplan (**Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper**) samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Rektorn ansvarar enligt läroplanen (**Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar**) för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.

Skolverkets Allmänna råd betyg och prövning (**SKOLFS 2022:417**) (obs ny, gäller från 1/7 2022 och ersätter det allmänna rådet om betyg och betygssättning)

Skolverkets Allmänna råd systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet (**SKOLFS 2012:98**)